

سلسلہ دروس خارج

اصول فقہ

استاد پیدہ حسن خمینی

موضوع: وضع

جلسہ:

۵۹

تاریخ:

۱۹/۱۰/۱۳۹

تعريف وضع در
كلمات اصوليون

۳. محقق
نهاوندی

الوضع :
عبارة عن تعهد الواضع لغيره بانه لا يتكلم باللفظ الفلاني
ألا عند ارادة تفهيم المعنى الفلاني

نظرات
ديگران

مرحوم حائري :
«ان يتلزم الواضع انه متى اراد معنى و تعقله و اراد افهام الغير، **تكلم بلفظ** كذا فإذا التفت
المخاطب بهذا التزام ينتقل الى ذلك المعنى عند استماع ذلك اللفظ منه»

مرحوم خوئی :
«ان حقيقة الوضع عبارة عن التعهد **بابراز المعنى** الذي تعلق قصد المتكلم بتفهيمة **بلفظ**
مخصوص ؛ فكل واحد من اهل اي لغة متعهد في نفسه متى ما اراد تفهيم معنى خاص،
أن يجعل مبرزه لفظاً مخصوصاً»

اشکال دوم
حضرت امام

«بل ربما يكون الواضع غير المستعمل فيكون الوضع للغير»
امام می فرماید : چگونه وضع تعهد واضح است در حالی که چه بسا واضح این لفظ را استعمال نمی کند! (بلکه برای دیگران وضع می کند)

ان قلت :

واضع می تواند چنین تعهدی را در **وعاء عقلائی** جعل کند :
که هر گاه این لفظ استعمال شود، این معنی اراده شود

قلت :

«مبنای تعهد» = تعهد فردی = کیف نفسانی = عرض
«جعل تعهد» = امر اعتباری = مربوط به اعتبارات عقلائی

اللهم الا ان يقال :

وضع برای دیگران = یعنی پیشنهاد متعهد شدن دیگران است

ان قلت

+

قلت

+

اللهم الا ان

يقال

چرا ما که واضع نیستیم باید به تعهدی که واضع برای خودش کرده است متعهد شویم؟

اشکال سوم

اعتبارات عقلایی زمانی است که همه آن را بپذیرند

پس : واضع کسی است که اولین بار تعهد می کند ولی وضع زمانی شکل می گیرد که این تعهد توسط همه اهل یک لغت پذیرفته شود

لذا : اگر وضع توسط شخص صورت پذیرفت ولی دیگران نپذیرفتند، وضع صورت گرفته ولی نفع جمعی و عقلایی ندارد

جواب می
دهیم:

اشکال چهارم

تعهد = علقه بین دو فعل : «استعمال لفظ + اراده معنی»

در حالی که وضع عبارت است از : علقه بین «مفهوم (معنی) + لفظ»

نکته:

اولا :

قائلین به تعهد، ملتزم به این امر هستند

ثانیا :

طبق این عقیده نمی توان گفت : این لفظ به معنای آن است

بلکه باید گفت : اگر خواست این معنی را بگوید، این لفظ را بیاورد

(این اشکال کامل به نظر می رسد)

اشکال دور

«تعهد» متوقف بر «اطلاع از وضع»

«اطلاع از وضع» متوقف بر «تعهد»

اشکال پنجم

آنچه بر «علم به وضع» متوقف است ، استعمال است

ولی اصل وضع بر «علم به وضع» ، متوقف نیست

جواب مرحوم

خوئی:

اشکال ششم

اگر وضع را به معنای تعهد بگیریم، وضع **تعینی** نخواهیم داشت
دلیل : چراکه تعهد به صورت **تدریجی** حاصل نمی شود.

جواب می دهیم

این لازمه فاسده ای نیست
چراکه بسیاری وضع **تعینی** را قبول ندارند

بر مبنای تعهد، لفظ چگونه در معنای مجازی استعمال می شود؟
(چرا که **اولا** بر خلاف تعهد عمل کرده + **ثانیا** به کدامین تعهد از این
لفظ به معنی منتقل می شویم؟)

اشکال هفتم

اولا :

این اشکال در همه معنای وضع قابل جریان است

ثانیا :

علت انتقال به معنای مجازی : وجود قرینه است = نشان دهنده
این است که متکلم از تعهد خود دست کشیده است

جواب می دهیم

ارتباط لفظ و معنی به گونه ای است که : حسن و قبح به لفظ سرایت
می کند

صرف تعهد، نمی تواند حسن و قبح پدید آورد

اشکال هشتم

سرایت حسن و قبح، ناشی از انس است که از کثرت استعمال
پدید می آید

و الا وضع چون اعتباری است نمی تواند باعث این سرایت شود
لذا این سرایت برای ما نسبت به لغت های زبان خارجی وجود
ندارد

جواب می دهیم